

duurzaamplus.nl

zelfstandig, onafhankelijk en ter zake

EU circulaire economie en lease-samenleving creëren

Editor Désirée Crommelin, 03/05/2014

©PvdA

IN DE EU MOETEN WE EEN CIRCULAIRE ECONOMIE EN LEASE-SAMENLEVING CREËREN, WANT WIE GEEN GRONDSTOFFEN HEEFT MOET SLIM ZIJN, STELT JUDITH MERKIES, LID VAN DE EP-FRACTIE SOCIALISTS & DEMOCRATS NAMENS DE PVDA. In haar gastcolumn kijkt zij terug en vooruit naar de rol van het Europees Parlement in de verduurzaming van de Europese samenleving. Het EP heeft in de afgelopen vijf jaar grote stappen gezet richting een circulaire economie en het faciliteren van de lease-samenleving. Dat moet het zeker blijven doen.

“Het is nòg belangrijker, dat we samen een denkomslag maken: van het hebben van spullen naar het genieten van diensten.”

The Light Bulb Conspiracy

Taart en muziek in een brandweerkazerne in Ohio (VS). Er is een honderdjarige te bewonderen en dat moet gevierd worden. De jarige van dienst is in dit geval geen mens of dier, maar een lamp – een krasse gloeilamp uit 1908 die al een eeuw lang het pand onafgebroken verlicht. “Zo maken ze ze tegenwoordig niet meer”, fluistert één van de gasten. Dit is de beginscène van de documentaire *The Light Bulb Conspiracy*. Daarna wordt uitgelegd hoe in de jaren '20 fabrikanten beseften dat als ze lampen van eeuwige levensduur maakten, hun zaak snel failliet zou gaan. Iedereen hoeft dan ten slotte maar één lamp in zijn of haar hele leven te kopen. Daarom spraken fabrikanten af lampen te maken, die niet langer 1500 uur brandden.

Voor panty's van sterk nylon waar nooit ladders in komen of keramische scheermesjes die niet bot worden, zouden dezelfde afspraken bestaan. Technisch is het al perfect mogelijk ze te maken, maar de fabrikant tekent er zijn eigen ondergang mee. Hetzelfde geldt voor printers die zo gebouwd zijn, dat een nieuwe kopen goedkoper en makkelijker is dan een reparateur zoeken. We leven in een tijdperk van spullen.

“Maar er zijn ontwikkelingen die erop wijzen dat het tij keert.”

Spotify

CD's worden vervangen door digitale muziekprogramma's als iTunes en Spotify. Digitale informatie wordt verplaatst van tastbare servers naar de cloud, een niet-tastbare informatiewolk. Ook worden toepassingen gebundeld. De huidige smartphone is een computer, televisie, reiswekker, krant, barometer, stopwatch, antwoordapparaat, metronoom en rekenmachine ineen. En waar grondstoffen duurder worden en de economische crisis voortduurt, zien steeds meer mensen in dat het voordelig is met minder spullen méér te doen. Kleren, gereedschappen, auto's en fietsen kunnen tegenwoordig geruild, geleend of gehuurd worden.

EU geostrategische positie

Deze ontwikkelingen zijn positief voor het milieu, maar ook voor onze geostrategische positie. Europa heeft goede plannen uitgetekend om tot een klimaatneutrale economie te komen in 2050, maar heeft zelf niet de grondstoffen in de bodem, die vereist om een duurzame infrastructuur te bouwen. China heeft meer dan 95 procent van de zeldzame metalen die nodig zijn voor het bouwen van windturbines en elektrische auto's, en heeft nu exportbeperkende maatregelen afgekondigd. Zo kunnen ze het delven en verwerken van de materialen op eigen bodem laten plaatsvinden. Dit gebeurt vaak onder barre arbeidsomstandigheden. Chinese mijnen zijn, ondanks verbeteringen de afgelopen jaren, vaak nog verre van veilig. Daarnaast blijkt in Chinese fabrieken uitbuiting en onbetaald overwerk schering en inslag te zijn. Ook zelfmoorden zijn in bepaalde sectoren geen uitzondering – denk aan de misstanden in de Apple-fabrieken die in 2012 aan het licht kwamen.

Circulaire economie

Tegelijk laten we deze zelfde begeerde zeldzame metalen aan de achterkant van de economie verdwijnen doordat laptops, telefoons en auto's waar ze in zitten, worden gestort of geëxporteerd. Dit terwijl deze metalen beschikken die uitstekend en volledig te recyclen zijn. Toch wordt maar een derde van de waardevolle metalen in producten voor meer dan 25 procent gerecycled.

Het Europese Parlement heeft in de afgelopen vijf jaar belangrijke wetten aangenomen die de kringloopeconomie dichterbij brengen. Bijvoorbeeld: nu wordt een derde van alle elektrische apparaten gerecycled, maar met de nieuwe wet rond verwerking van elektronisch afval zal dat fors toenemen. Per categorie legt de nieuwe wet hogere recyclage-percentages op, zo moeten alle lampen voortaan 65 procent gerecycled worden en vijf procent hergebruikt.

Grondstofefficiëntie

Het Europees Parlement heeft meer inspanningen gedaan voor een circulaire economie. Zo presenteerde het een routekaart voor grondstofefficiëntie. Ook is het parlement aan de slag gegaan met een voorstel voor een Europees verbod op het storten en exporteren van afval, waar ik een groot pleitbezorger van ben. Ook zijn er criteria vastgelegd voor duurzaam productontwerp, zodat een producent wordt gedwongen na te denken over het levens einde van een product en geen minderwaardige spullen meer op de markt zet.

Lease-samenleving

Ten slotte heb ik de afgelopen vijf jaar in het Europees Parlement hard gewerkt aan het over het voetlicht brengen van de lease-samenleving. In een lease-samenleving koop je geen spullen, maar huur je ze. Zo spoor je de fabrikant aan producten te maken die lang mee gaan, omdat ze dan langer huurgeld over het zelfde product kunnen ontvangen. Ik schreef een boek over dit onderwerp. Het Europees Parlement gaf daar opvolging aan door met een studie te komen. Op dit moment betreft de Commissie 'de lease-samenleving' in haar discussie voor een nieuwe grondstofroutekaart.

“De rol van de politiek is het scheppen van voorwaarden voor een verstandigere economie.”

Belastingverschuiving

Als ik kijk naar de toekomst dan ligt de rol van de politiek niet in het afdwingen van bepaalde manieren van zaken doen, maar in het scheppen van voorwaarden voor een verstandigere economie. Daarvoor zijn er in de volgende termijn belangrijke stappen te nemen. Zo moet het leveren van arbeidsintensieve diensten goedkoper worden, bijvoorbeeld door een belastingverschuiving. Ook moet het door de invoer van een

grondstoffenpaspoort voor iedereen duidelijk zijn welke materialen er in een product zitten. Daarnaast moet illegale afvalstort aan banden worden gelegd.

Slim zijn

Maar bovenal moet de omslag naar een circulaire economie komen van een maatschappelijke coalitie die bereid is een denkomslag te maken door bedrijven, politiek en van slimme voorlopers die de creativiteit hebben snel in te spelen op een veranderende rol van Europa. Want eerlijk is eerlijk, als we niet inzetten op slimme nieuwe modellen en innovatie voor een circulaire economie, wat voor een rol is er dan nog voor ons importafhankelijke en grondstofarme continent weggelegd?

Judith Merkies , lid van de EP-fractie Socialists & Democrats namens de PvdA
judith.merkies@europarl.europa.eu